

20160510 verslag avond in de Ontmoetingskerk over “De zorg om ons gezamenlijk huis”

Aanwezig: ongeveer 35 belangstellenden en sprekers

Welkom en inleiding.

Hannie Luiten heet alle belangstellenden van harte welkom. Een speciaal welkom aan Prof. Geert Verbong van de TUE en ds. Elbert Grosheide, zij geeft een uitleg over aanleiding, doel en opzet van de avond en wat de werkgroep, als onderdeel van o.a. de Diaconie, doet.

Plenair stelt ze de volgende vragen om te zien welke mensen aanwezig zijn en hoe die zich zoals eerder aanbevolen hebben voorbereid:

- wie heeft iets gelezen/gehoord over het verhaal van Seattle
- wie weet wat van de encycliek Laudato Si
- wie heeft meegedaan met één van de gespreksgroepjes vooraf
- wie is betrokken geweest over het rapport van de club van Rome jaren zeventig

Veel van de aanwezigen geven aan bij deze thema's betrokken geweest te zijn.

Daarna leest Hannie een gedicht voor als opening van de avonden geeft vervolgens Prof. Geert Verbong het woord.

Prof. Verbong houdt een algemeen verhaal over duurzaamheid in relatie met technische ontwikkelingen en klimaatverandering.

Het huidige energieverbruik is voor 75-80% veroorzaker van klimaatverandering. Hij memoreert vervolgens het rapport van de VN.

Hij stelt: Duurzaamheid + Ontwikkeling = Duurzame ontwikkeling.

Brundtland 1987 Our Common Future. De belangrijkste mondiale milieuproblemen zijn het gevolg van de armoede in het ene deel van de wereld en de niet-duurzame consumptie en productie van het andere deel van de wereld. Het rapport roept op tot een ecologische modernisering.

Verbong stelt dat de natuur mee evolueert met de verandering van het klimaat.

De draagkracht van de aarde is $I = P \times A \times T$ (I=impact, P= Populatie, A=inkomen en T=technologie). Zeker is dat P en A veel groter worden. De groei van de wereldbevolking is met name in de ontwikkelingslanden en Azië.

De Club van Rome geeft limits to growth. Ernst Ulrich von Weizacker (de vader van de latere bondsresident Richard von Weizacker) rapporteert aan de club van Rome Factor Four/Factor Five: Doubling Wealth, Halving Resource Use.

De techniek kan een vriend of vijand zijn. Erich Fromm: robots nemen de aarde over en zullen alles vernietigen. Gaat de mensheid aan de techniek ten gronde?

Of

Techniek lost alle problemen op. Het boek Abundance van Peter Diamandis en Steven Kotler gaat over New evidence for Abundance: Is technology making you work harder? Or giving you more time off?

De indianenhoofdman geeft in zijn toespraak te Seattle aan: jullie richten ons ten gronde maar jullie richten ook jezelf ten gronde.

Geloof in de technische vooruitgang (vooruitgangsfilosofie):

- Verlichtingdenkers: onbegrensd vertrouwen in de wetenschap, hoogste vorm van kennis, rationaliteit.
- Wetenschap als bron van de vooruitgang.

Vooraf in Amerika geldt: Wie de boodschap als beste verkoopt heeft gelijk. Dit roept een tegenreactie op:

- Contra mobilisatie;
- Geloof in de wetenschap aangetast. Relativisme: loss of truth;
- Post modernisme

Marius de Geus: oorzaken milieuvervuiling/-crisis:

- Ideologie van milieuvervuiling;
- Karakter westerse samenleving;
- Overheid heeft geen prioriteit gegeven aan het beperken van energiegebruik (aardgas belang)

Hij schetst een noodzaak tot radicale verandering in energiegebruik.

Er is een relatie tussen welvaart en energiegebruik. In het verleden zijn we in 10 jaar tijd van kolen naar aardgas overgeschakeld. Is dit voor herhaling vatbaar?

Inmiddels is de samenleving veranderd van een zuilenmaatschappij in een energieke samenleving.

Organisatie van lokale energie:

- Buurtenergie levert de volgende punten op:
  - Waar voor nodig;
  - Eigenaar systeem;
  - Wie runt het;
  - Verhouding tot andere netwerken.

Positieve rollen gebruikers energietransitie:

- Ondernemer: duurzame innovatie;
- Intermediair: leren;
- Activist: creëren van maatschappelijke ruimte;
- Verhalenverteller: legitimatie;
- Actieve gebruiker.

Opschalen initiatieven is belangrijk.

Criteria voor duurzame ontwikkeling m.b.t. bedrijfsvoering zijn alom in beeld:

- Schoon;
- Betaalbaar;
- Betrouwbaar;

Maar die ontwikkeling kan niet zonder fundamentele criteria zoals:

- integrale samenhang, acceptatiegraad en aanvaardbaarheid
- Rechtvaardigheid

Elbert Grosheide: Theologische opmerkingen op het thema

Laudato Si geeft een goed beeld van de problemen. De Protestantse kerk heeft enkele jaren geleden ook een soortgelijke uitgave maar wel korter.

Welvaart en voorspoed wat levert dat op?

Ook in de natuur zitten wreedheden. Laten we die niet verheerlijken.

Wezenlijk in het scheppingsverhaal:

- We hebben de aarde in bruikleen;
- De schepper is ook de bevrijder;
- Gaat samen met vrede en veiligheid;
- Schepselen zijn met elkaar verbonden.

Ambrosius zei het al. Je komt naakt op de wereld en gaat er naakt weer af. Waarom dan veel verwerven ten koste van?

Het gaat niet zonder schuldbesef over wat we met de aarde gedaan hebben. Dit moeten we verbinden met vergeving, verzoening en heroriëntatie.

Ethiek: welke moraal heb je? Hoe verhoudt je je tot de hulpbronnen/medemens?

Waar leven we eigenlijk voor? Laat je je door de ander meenemen?

Een sabbatjaar geeft ruimte in het leven.

Onderwijs: laat je onderwijzen om perspectief van het leven.

Hoe kun je visioenen een plek geven in de samenleving?

Omgaan met de schepping geeft grote verantwoordelijkheid zeker t.a.v. de aarde en haar bewoners.

Informatieve vragen:

- Ecologische modernisering;
- Afstand groot tussen wat er kan en individu;
- Robots die als mensjes zijn;
- Wetenschap/ weet niets schap wordt vaak door de feiten achterhaald;
- Wat is slechter groente uit verwarmde kassen of uit Kenia;
- Gasprijs is ongelijk verdeeld tussen consument en bedrijven;
- Politieke verhoudingen spelen een belangrijke rol;
- Gemist wordt het boek Earth Charter;
- In de formule komen P en A goed aan bod maar T niet;
  - Behoefte aan groei wordt nauwelijks genoemd. Dit versterkt de hebzucht;
- Techniek meer naar ontwikkelingslanden brengen om immigratie te voorkomen/reduceren. Hoe is de relatie tussen het onderwerp vanavond en de huidige vluchtelingenstroom?

Toelichting:

Groei: het antwoord is onbekend. Techniek helpt met het oplossen van problemen.

Wageningen rekt hierop! Techniek levert ook weer nieuwe problemen.

Voor een deel van de wereld is groei nodig voor een menswaardig bestaan. Wel dient anders omgegaan te worden met gebruik grondstoffen. Lusten en lasten eerlijk verdelen. Adaptatie moeten we accepteren en er wat aan doen.

Houden we vast aan 'groei' als systeemdenken?

Politiek: Er gebeuren positieve en negatieve dingen. Grenzen worden gesloten, het nationalisme groeit. Droogte in derdewereldlanden moet opgelost om immigratie te voorkomen.

Groente: Je moet meer produceren dan in een stad mogelijk is. Kassen kunnen met lage energie/ zij leveren tegenwoordig energie. Of importeren beter is? Transport lange afstand is goedkoop maar zeer vervuilend. Boten stoken op open zee zeer vervuilde brandstof.

Individu: Zelf los je het niet op, wel collectief. Onze overheid heeft geen visie!

Wetenschap: Weten wat je niet weet is belangrijk. We hebben een klimaatprobleem en de oorzaak is het menselijk handelen. Oplossingen zijn gebaseerd op modelstudies. Zekerheden zijn er niet.

Technologie: Er is zeer veel mogelijk. Alle oplossingen hebben ook nadelen. Robots, er wordt zelfs aan mensen gesleuteld. De aard van het werk veranderd.

Systeem en individu: beiden moeten veranderen en in evenwicht/balans zijn. Er moet een missie zijn en het handelen moet ernaar zijn, omdenken!

Individu denkt dat hij/zij niets kan veranderen, je komt moeilijk uit een flow.

Culturele normen leiden tot extra gebruik energie. De mens is ook onderdeel van het systeem en gelijktijdig individu.

Het mensbeeld is afhankelijk van de theologische stroming. De mens is een "gewild" schepsel. Deze hebben elkaar nodig. Maar ook erkennen dat mensen te korten hebben. Dat kun je ombuigen/ heroriëntatie.

Afsluiting:

De aanwezigen worden bedankt voor hun komst. Hopelijk is de mogelijke deelname aan de gesprekskringen over dit onderwerp waardevol geweest.

Kees Minderhoud bedankt de sprekers voor hun inleidingen en nadere toelichting en overhandigt hen een kleine attentie.

Hij bedankt Hannie Luiten voor de praktische zaken om deze avond mogelijk te maken.

Om mee te nemen: welke rol spelen we in de westerse samenleving? We zullen moeten samenwerken, als groepen en als individuen. Iedereen kan iets, niemand kan het alleen.